

IŞIK KİRLİLİĞİ

Prof. Dr. Dursun KOÇER

İstanbul Kültür Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Fizik Bölümü

d.kocer@iku.edu.tr

Geceleyin çevremizi neden aydınlatıyoruz? Daha iyi görmek için, daha güzel çevrede bulunmak için, daha kolay çalışmak, daha güvende hissetmek için... Ticarete, turizmde çalışıyorsak iyi reklam yapmak ve müşteri kazanmak için. Fakat ne yazık ki hem Türkiye'de hem de bütün dünyada çok kötü gece aydınlatma uygulamaları var. Bu yanlış uygulama giderek yaygınlaşmakta ve artmaktadır. Bu sorun bu gezegeni felakete götürecek olan bir ÇEVRE KİRLİLİĞİDİR. Ülkemizde yeterince anlatılamamış ve önlemleri alınamamış bir sorundur.

Bu büyük sorun için neler yapılıyor, neler yapılmalı?

Nedir IŞIK KİRLİLİĞİ? Yanlış yerde, yanlış miktarda, yanlış yönde ve yanlış zamanda ışık kullanılmasıdır. Işığın istenmeyen ya da gerekmeyen yeri aydınlatması hem rahatsız edici ışık hem de boşa giden enerji demektir. Gözün alışık olduğu aydınlatma düzeyini aşan ışık gözün görme yetisinin bozulmasına, nesnelerin görünürlüğünün kaybolmasına ve gece yol ve çevre güvenliğinin olumsuz etkilenmesine neden olur. Gökyüzüne doğru yayılan yapay ışık, atmosferdeki toz ve moleküller tarafından her yöne saçılır ve gökyüzünün fon parlaklığını artırır; gökyüzünün doğal güzelliği ve yıldızlar kaybolur. Işık kirliliği, gecenin doğal karanlık düzeyini bozduğu için, doğal yaşamı (hayvanlar, bitkiler, doğal çevre) da olumsuz etkiler.

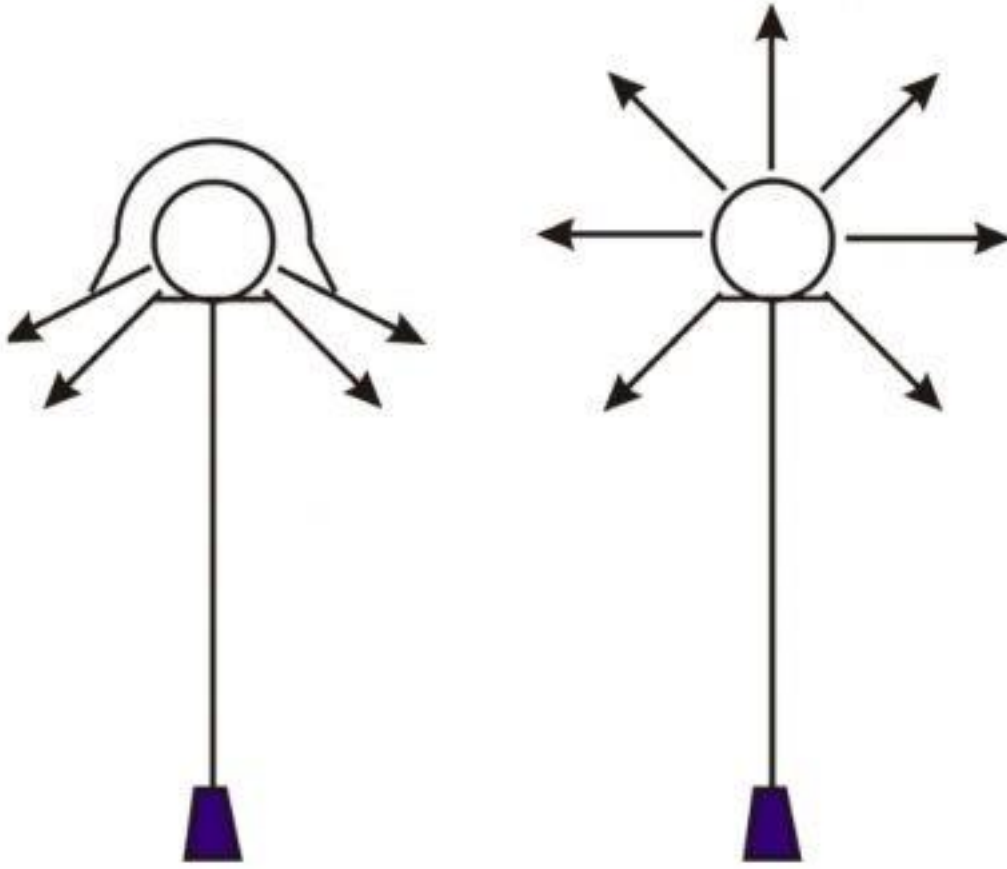
Işık Kirliliği konusu ülkemizde ilk olarak 1998 yılında Prof. Dr. Zeki ASLAN tarafından TÜBİTAK Ulusal Gözlemevi'nde başlatılmış ve özellikle öğretmenlerimiz tarafından sahiplenilerek çok verimli bir sürece girmiştir.

Söz konusu çalışmalarla ilgili olarak aşağıda ki genel hedefler uluslararası kabul gören ilkeler haline gelmiştir.

1. Kamu kaynaklarının doğru kullanılabilmesini sağlayarak merkezi yönetimlerle yerel yönetimlerin geliştirecekleri ortak hassasiyetlerle, iş birliği içinde çalışmaların düzenlenmesi,
2. Hem farklı işletme, kurum ve kuruluşlar arasında hem de ekosistem paydaşları arasında iş birliğini sağlanması,
3. Özel sektörün de vereceği hizmetlerle Türkiye'nin Ulusal Yenilik Sistemi 2023 yılı hedeflerine ulaşabilmesinde pay sahibi olunması,

4. Ortaya konacak olan yeniliklerin bilimin ışığında geliştirilerek, sürekliliğinin sağlanması,
5. "Çözümü yerel olan küresel bir problem" olduğu için gelişmiş ülkelerin meclislerinden yasa geçirerek kontrol altına aldıkları bu konunun, ülkemizin devlet katının gündemine taşınması ve yasalaştırılması,
6. Yanlış aydınlatma nedeniyle kaybolan enerji miktarının en alt düzeye indirilmesi, ışık/aydınlatma üzerinden enerji verimliliğinin sağlanması,
7. Gelişmiş ülkelerin 21.yy hedeflerinin basında, Uzay ve Astronomi çalışmaları gelmektedir. Ülkemizdeki Astronomi çalışmalarının ışık kirliliği nedeniyle yapılamaz hale gelmesinin engellenmesi,
8. İnsan sağlığı, enerji, güvenlik, astronomi, hava kirliliği, ekolojik denge ve doğal yaşama doğrudan olumsuz etki eden bu konuyla ilgili geniş bir halk kitlesinde genel bir farkındalık oluşturması,
9. Her kademedeki okullarda öğretmen ve öğrenciler yoluyla, gelecek nesillerin erkenden bu konuda bilinçlenmesinin sağlanması,
10. Fizik, mimari, aydınlatma tasarımı, güzel sanatlar, eğitim ve sosyoloji gibi farklı disiplinleri, bilimin ışığında yan yana getirerek ülkemiz için hem kalıcı hem de yenilikçi uygulamalar ortaya çıkarılması,
11. Gelişmiş ülkelerin sunduğu hizmetlerden olan "Karanlık Gökyüzü Turizmi"nin ülkemizdeki bilinirliğinin artması sağlanarak "Işık Kirliliğini Engelleme Çalışmalarına" verilen desteğin artırılması.

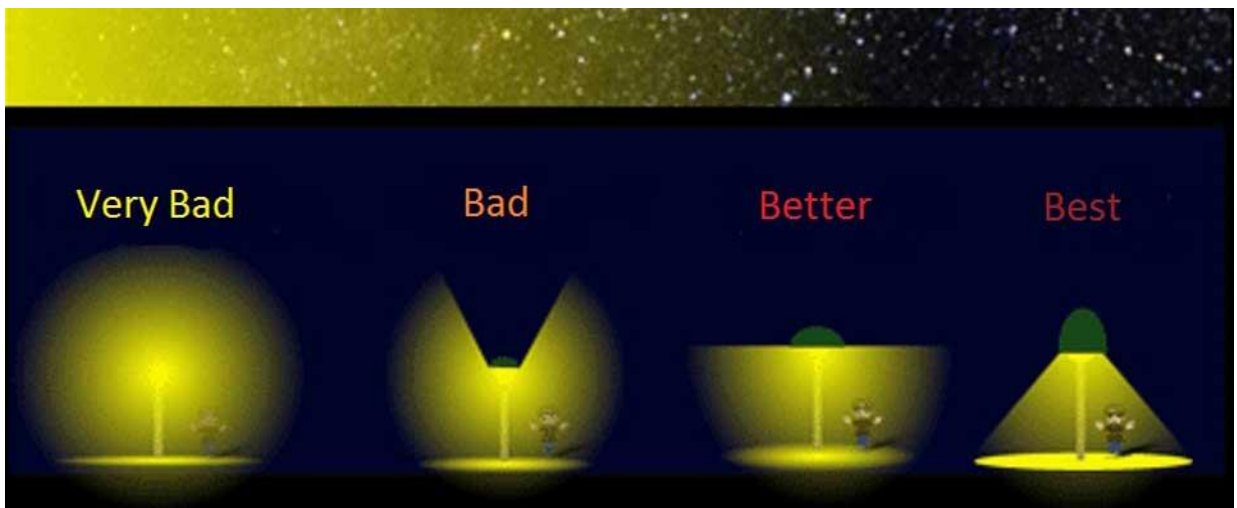
Bilgi: www.isikkirliligi.org
www.darksky.org

Şekil 1.

Doğru

Yanlış

Şekil 2. Çok Kötü

Kötü

Daha İyi

En İyi (Doğru!)

Şekil 3. Önce

Sonra

Şekil 4. Türkiye'de Işık Kirliliğinin Yoğun Olduğu Şehirler

